

sive systematic approach to managing the CAP. The existing management of the system and proposed a new conceptual approach is based on the implementation of adaptive control system CAP. The methodology of applying adaptive control system CAP.

УДК 336.221.24

Доц. О.М. Шевчук, канд. екон. наук – Львівська ДФА

РЕФОРМУВАННЯ УМОВ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА – ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Обґрунтовано необхідність реформування умов оподаткування малого підприємництва в напрямку створення сприятливих умов їх господарювання. З метою стимулювання ефективної діяльності суб'єктів малого підприємництва потрібно вжити низку заходів, серед яких необхідним є подальше удосконалення спрощеного режиму оподаткування.

Ключові слова: податкова система, податки, суб'єкти малого підприємництва.

Реформування економіки України та орієнтація на пріоритети світових розвинених економічних систем зумовлює необхідність забезпечення оптимізації функціонування податкової системи як ланки безпосереднього регулювання господарської діяльності в нашій країні.

У більшості країн податки є ефективним інструментом державної політики відносно життєдіяльності суспільства: перерозподілу валового внутрішнього продукту в територіальному, галузевому аспектах; розміщення ресурсів і забезпечення суспільними благами всіх верств населення; заохочення бізнесу, ділової та інвестиційної активності; мотивації до праці, підтримання рівня зайнятості, стабілізації ринкової кон'юнктури тощо.

Податкова система у кожній країні є однією зі стрижневих основ економічної системи, яка, з одного боку, забезпечує фінансову базу держави, а з іншого – головним знаряддям реалізації її економічної доктрини. При цьому формування дохідної частини бюджету є важливим видом діяльності держави, податки виступають не тільки головним джерелом формування державного бюджету, але й важливим джерелом радикальних змін, виконуючи роль фінансового регулятора виробництва та важливого засобу забезпечення соціальної сфери.

Вплив держави на економіку та активна участь у ринкових економічних процесах можливі через реалізацію її економічних функцій. Одним із засобів реалізації економічних функцій є податкова система, оскільки економічне регулювання неможливе без здійснення продуманої податкової політики. Податкове середовище суб'єктів господарювання зумовлено головним чином чинною системою оподаткування та її особливостями. Зазначимо, що в Україні практично немає досвіду податкового менеджменту, податкова система є нестабільною, їй притаманна суперечливість податкового законодавства.

Сутність податків та їх специфіка найповніше розкривається через фінансову і регулятивну функції. Щодо фінансової функції, то вона отримала гіпертрофований розвиток з негативними наслідками. Перехід української економіки на ринкові основи зумовлює необхідність іншої ролі податку. Він повинен стати дійовим інструментом стимулювання розвитку підприємницької діяльності як незмінного елементу ринкового середовища.

Система ринкових відносин підприємницького типу характеризується поведінкою суб'єктів господарювання. Особливе місце серед них посідають суб'єкти малого підприємництва, які здатні до самоорганізації та самооновлення, формування цілісного дрібнотоварного укладу, що поєднує різні форми власності. Становлення малого підприємництва як провідного сектору економіки – не одноразовий акт, а поступовий, послідовний процес проходження всіх фаз його розвитку з відповідними структурними перетвореннями.

Зазначимо, що еволюція малого підприємництва в Україні відбувалася у складних умовах економічної кризи. Однак, і за таких умов за останні десять років спостерігається тенденція до систематичного збільшення як числа малих підприємств, так і їхньої частки у загальному обсязі валового внутрішнього продукту, проте відбуваються постійні зміни профілю діяльності суб'єктів малого підприємництва з виробничого на торгово-посередницький. Також досить значна частка малих підприємств України працює у неформальному секторі, або не зареєстровані малі підприємства, які діють поза межами офіційної економіки або ж лише частково оприлюднюють обсяги та результати своєї діяльності.

Подальший розвиток малого підприємництва може бути забезпечений значною мірою, через удосконалення оподаткування, який би стимулював ефективну їхню підприємницьку діяльність, що, своєю чергою, призведе до зростання податкових надходжень від суб'єктів малого підприємництва до бюджетів різних регіонів, його частки у валовому внутрішньому продукті.

За оцінками провідних аналітиків, визначено, що умови оподаткування приватних підприємців, нестабільність та недосконалість чинного податкового законодавства, відсутність фінансових ресурсів, фіскальний характер оподаткування є основними чинниками, які гальмують розвиток цього важливого сектору економіки.

Так, оподаткування суб'єктів малого бізнесу за традиційною системою передбачає сплату до бюджету, крім прибуткового податку з громадян, великої кількості різних податків і зборів (обов'язкових платежів), що значно ускладнює їхню діяльність. Основою традиційної системи оподаткування приватних підприємців є залежність сплати податків від кінцевих результатів їх операційної та інших видів діяльності.

Щодо аналізу спрощеного оподаткування суб'єктів малого підприємництва доведено, що найпривабливішим для приватних підприємців є фіксований податок. Сплата його є вигідною для тих підприємців, які займаються малим та дуже малим бізнесом, тому що доходи, отримані від такої діяльності, не зараховують до складу їх сукупного оподатковуваного доходу за підсумками звітного року, а сплачена сума фіксованого податку є остаточною. При цьому зазначимо, що діюча спрощена система оподаткування обліку та звітності не сприяє зростанню швидкими темпами кількості малих підприємств та зайнятості населення, а навпаки – стимулює розвиток приватних підприємців, що зумовлює потребу в кардинальних змінах щодо критеріїв для переходу на спрощений режим оподаткування та розроблення нових концептуальних принципів цієї системи.

Також зазначимо, що на вибір системи оподаткування, крім необхідності дотримання максимального рівня обсягів валового доходу та інших обмежень, значний вплив справляє структура витрат приватного підприємця, співвідношення доходів і чисельності найманих працівників. У структурі витрат вирішальну роль для вибору способу сплати податку відіграють витрати на оплату праці. На величину податку при використанні спрощеної системи оподаткування шляхом сплати єдиного податку безпосередньо впливає чисельність найманих працівників, що є наслідком виконаних згідно з чинним законодавством нарахувань на фонд оплати праці найманих працівників, зокрема:

- внески до Пенсійного фонду (33,2 %);
- внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності (1,5 %);
- внески до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття (1,3 %);
- внески до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (0,2 %).

Водночас, збільшення суми відрахувань, які закладено в механізм оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, повинно забезпечуватися відповідним зростанням доходів приватного підприємця.

Ставка відрахувань до Пенсійного фонду України визначена все тим же Указом Президента про спрощену систему і становить 42 % від величини єдиного податку (п. 2 Указу Президента від 3 липня 1998 р). Отже, внески приватних підприємців, які сплачують єдиний податок, до солідарної пенсійної системи, з якої виплачується державна пенсія, дуже незначні, оскільки обмежені розміром відрахувань до ПФУ із суми єдиного податку. З огляду на те, що ставку єдиного податку для фізичних осіб встановлюють місцеві ради, залежно від виду діяльності та згідно з Указом, і вона перебуває в межах 20-200 грн на місяць, сума внесків до Пенсійного фонду України за кожного платника єдиного податку становить 8,4-84 грн щомісячно. Вирішення зазначеної проблеми передбачене шляхом ліквідації усіх нарахувань у фонд оплати праці та прийняття в 2010 р. Податкового кодексу, в якому передбачено заміну цих платежів єдиним платежем, а саме – єдиним соціальним внеском. Соціальний внесок має становити не більше 20 %, проте згідно з проектом Закону України "Про єдиний соціальний внесок", який також спростить адміністрування, що за сьогоднішніх умов передбачає подачу звітності у чотири різних фонди. Концентрація платежів в одному фонді та відповідно і подання суб'єктами підприємництва звітності в одне місце дасть змогу уникнути нонсенсу, коли держава витрачає на утримання цих фондів значні кошти, які у підсумку стягує з платників податків.

Отже, з метою стимулювання ефективної діяльності суб'єктів малого підприємництва потрібно вжити низку заходів, серед яких необхідним є подальше удосконалення спрощеного режиму оподаткування.

Удосконалення чинної спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва та збереження її у новому Податковому кодексі України. Водночас, формування податкової системи України потребує вивчення

досвіду розвинених країн, податкові системи яких мають багатолітню історію. Наш власний досвід надзвичайно обмежений, оскільки в умовах адміністративно-командного соціалізму відносини між державою і підприємствами базувались на прямому вилученні частини їхніх доходів до бюджету у вигляді відрахувань від прибутку, різних платежів.

Зазначимо також, що законодавчі та нормативні акти, які регламентують діяльність суб'єктів підприємницької діяльності загалом, не стимулюють розвиток національного підприємництва, особливо в сфері виробництва. Результати опитування керівників малих підприємств та підприємців свідчать, що невирішеними залишається низка проблем, які створюють істотні перешкоди для розвитку підприємництва. Основною проблемою, вважають вони, є нестабільність та недосконалість законодавчих, нормативних і регуляторних актів. Особливо це стосується сфери оподаткування. Вона в Україні є вельми громіздкою і заплутаною, а податкове навантаження – надто великим.

Одним із основних напрямів усунення вказаних вад є необхідність удосконалення та подальше реформування спрощених систем оподаткування в напрямку забезпечення сприятливих, стабільних умов для їхнього розвитку.

Література

1. **Проект Податкового Кодексу України.** – [цит. 03.07.10 р.]. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.gksa2.rada.gov.pls/zweb_n/webprok4/.
2. **Огліх В.** Шляхи реформування податкової системи України у напрямку забезпечення сталого економічного розвитку / В. Огліх, О. Шаповалов // Економіст. – 2007. – № 11. – С. 26-29.
3. **Парник В.** Стимулювання структурних змін в економіці – головне завдання податкової реформи / В. Парник // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 11. – С. 214-223.
4. **Фліссак Н.** Шляхи реформування податкової системи України / Н. Фліссак // Вісник податкової служби України. – 2007 р. – № 1-2. – С. 7-10.
5. **Податкові реформи в умовах світової фінансової кризи.** – [цит. 28.02.09 р.]. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.fpsu.org.ua/activity/economy-defence/tax/20081229-002>

Шевчук О.М. Реформирование условий налогообложения субъектов малого предпринимательства – залог экономического роста

Обоснована необходимость реформирования условий налогообложения малого предпринимательства в направлении создания благоприятных условий ведения их хозяйства. С целью стимулирования эффективной деятельности субъектов малого предпринимательства нужно употребить ряд мероприятий, среди которых необходимым является последующее усовершенствование упрощенного режима налогообложения.

Ключевые слова: налоговая система, налоги, субъекты малого предпринимательства.

Shevchuk O.M. Reformation of terms of taxation of small business entities is a mortgage of the economy growing

Grounded necessity of reformation of terms of taxation of small enterprise for direction of creation of favourable terms of their menage. With the purpose of stimulation of effective activity of small business entities it is needed to use the row of measures among which a necessity is a subsequent improvement of the simplified mode of taxation.

Keywords: tax system, taxes, small business entities.